

ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКІ НАУКОВІ СТУДІЇ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

**VIII Всеукраїнська
конференція здобувачів вищої освіти і молодих
учених**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»

*Кафедра філософських і соціологічних студій та
соціокультурних практик*

Співорганізатори:

Південно-Українське відділення
Соціологічної асоціації України
Національний університет «Одеська політехніка»
Національний університет «Чернігівська політехніка»
Національний технічний університет
«Дніпровська політехніка»
Міжнародний університет

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

**VIII Всеукраїнська конференція здобувачів
вищої освіти і молодих учених
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКІ
НАУКОВІ СТУДІЇ»
(17-19 листопада 2025 року)**

Одеса, 2025

УДК 001.895:005.8(082)
ББК 60я431

*Рекомендовано до друку Вченою радою Університету Ушинського
протокол № 7 від 09 грудня 2025 року*

Південноукраїнські наукові студії: збірник матеріалів VIII Всеукраїнської конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених (Одеса, 17–19 листопада 2025 р.) / ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», кафедра філософських і соціологічних студій та соціокультурних практик; Південно-Українське відділення Соціологічної асоціації України, Нац. ун-т «Одеська політехніка», Нац. ун-т «Чернігівська політехніка», НТУ «Дніпровська політехніка», Міжнародний університет; відп. ред. та укладач: Петінова О. Б. Одеса: ПНПУ імені К. Д. Ушинського, 2025. 336 с.

Рецензенти:

кандидатка філософських наук, доцентка, доцентка кафедри філософії, історії та політології
Національного університету «Одеська політехніка» *Наталія РИБКА*

кандидатка політичних наук, доцентка, доцентка кафедри мистецтвознавства та загальногуманітарних дисциплін Міжнародного університету *Юлія МЕЛЬНИК*

У Збірнику матеріалів VIII Всеукраїнської конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Південноукраїнські наукові студії» представлено напрацювання учасників із різних регіонів України, об'єднаних спільною метою – осмислення сучасних наукових викликів та пошук інноваційних рішень у міждисциплінарному просторі. Конференція організована Державним закладом «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» за участю кафедри філософських і соціологічних студій та соціокультурних практик, у співпраці з Південно-Українським відділенням Соціологічної асоціації України та провідними університетами країни – ЗВО-партнерами.

Матеріали збірника охоплюють широке коло тем, що відповідають актуальним потребам сучасного суспільства й науки. Серед них: трансформації українського соціуму, культурні та історичні процеси в контексті суспільно-політичних змін, філологічні студії в умовах цифровізації, розвиток креативних індустрій, філософія бізнесу та етичні виміри інновацій, екологічна філософія й концепції сталого розвитку, сучасні підходи до філософії здоров'я, інновації в освіті, проблеми політики та суспільного розвитку, а також виклики, пов'язані з критичним мисленням і логічною культурою XXI століття.

Збірник відображає високий рівень наукових досліджень молодих учених, сприяє розвитку міжвузівської наукової співпраці та формує простір для конструктивного діалогу між представниками різних освітніх і наукових галузей. Матеріали конференції можуть бути корисними для дослідників, викладачів, здобувачів освіти, а також фахівців, що працюють у сфері соціальних, гуманітарних та освітніх наук.

Матеріали подано в авторській редакції. За зміст та достовірність наведених фактів, цитат і даних відповідальність несуть автори.

© ДЗ «ПНПУ імені К. Д. Ушинського», 2025

© Авторів матеріалів, 2025

Луба Діана КОЗАЦЬКІ РАДИ ЯК ФОРМА НАРОДНОЇ ДЕМОКРАТІЇ ТА ІНСТРУМЕНТ ПОЛІТИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ.....	113
Майстерюк Вікторія КВІТИ ЗАМІСТЬ КУЛЬ: ІСТОРІЯ РУХУ «ХІПІ».....	117
Вєнц Ірина ДУХОВНА КУЛЬТУРА ЯК СПОСІБ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ЛЮДИНИ (НА ПРИКЛАДІ УКРАЇНИ).....	119
Юн Катерина КИЇВСЬКА РУСЬ ТА МІЖНАРОДНІ ШЛЮБИ.....	122
Єфтені Ксенія РОЛЬ КНЯГИНИ ОЛЬГИ В ПОЛІТИЦІ КИЇВСЬКОЇ РУСІ.....	125
Коба Олег БЕЗПЕКА МОРСЬКИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ: ІСТОРІЯ НАЙБІЛЬШИХ КАТАСТРОФ (НА ОСНОВІ РЕАЛЬНИХ ФАКТІВ).....	128
Грабарь Кирило ВІД ВОГНЮ ДО СЛАВИ: ІСТОРІЯ ОДЕСЬКОГО ОПЕРНОГО ТЕАТРУ.	139
Шмалько Оксана РОЛЬ ДОСВІДУ У ПІЗНАННІ СВІТУ В ФІЛОСОФІЇ Ф.БЕКОНА (НА ОСНОВІ «НОВИЙ ОРГАНОН»).....	142
Батрун Іванна ПРОБЛЕМА СЕНСУ ЛЮДСЬКОГО ЖИТТЯ.....	147
Дандалі Анжеліка ПРИРОДНІ, СОЦІАЛЬНІ ТА ДУХОВНІ ВИМІРИ ЛЮДСЬКОГО ЖИТТЯ.....	148
Олту Олександра ІНТЕЛЕКТ, ВОЛЯ, ВІРА – ПРОЯВИ ЛЮДСЬКОЇ СУТНОСТІ.....	150
Робу Лія ПРОБЛЕМА ПОХОДЖЕННЯ ТА МІСЦЯ ЛЮДИНИ У СВІТІ	152

ГРАБАРЬ КИРИЛО

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, спеціальність F2
«Інженерія програмного забезпечення»

Науковий керівник: **ФЕДОРОВА АЛЛА**, кандидатка історичних наук,
доцентка кафедри філософії, історії та політології

Національний університет «Одеська політехніка», м. Одеса, Україна

**ВІД ВОГНЮ ДО СЛАВИ: ІСТОРІЯ ОДЕСЬКОГО ОПЕРНОГО
ТЕАТРУ**

Одеський національний академічний театр опери та балету – одна з найвизначніших пам'яток міста та найстаріший оперний театр України. Його історія нерозривно пов'язана з формуванням міста як культурного центру Причорномор'я. У 2023 р. театр отримав статус об'єкта Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, що зумовлює необхідність глибокого аналізу його історичної, мистецької та соціальної цінності. Мета роботи полягає у висвітленні еволюції Одеського оперного театру як феномену європейської архітектури та культурного форпосту, а також в аналізі його значення для історії міста та ролі як символу стійкості.

На початку XIX ст., коли Одеса лише починала свій стрімкий шлях від молодого портового поселення до перлини біля Чорного моря, місто вже відчувало невгамовну жагу до високого мистецтва. Ця енергія, народжена на перетині культур, торгівельних шляхів та сміливих амбіцій, знайшла своє втілення у 1810 р. Саме тоді, за проєктом видатного французького архітектора Жана-Франсуа Тома де Томона, в Одесі відчинив свої двері перший міський театр. Право на зведення театру отримано у 1804 р., а будівництво завершено у 1809 р. Це була не просто будівля – справжній маніфест перетворення дикого степу на європейський культурний центр. Велична зала, що вміщував близько 800 глядачів (при загальній кількості жителів Одесі у 12,5 тис.!) із розкішним партером і витонченими ложами, миттєво стала серцем міста. 10 лютого 1810 р. відбулася перша вистава [2; 3; 4, с.28-29]. В репертуарі театру були комедії, трагедії, водевілі, комічні опери. На сцені звучали найкращі арії італійських та французьких композиторів, перетворюючи Одесу на форпост європейського мистецького життя в імперії.

Проте, як це часто трапляється у великих історіях, вогонь слави виявився не лише метафорою. У 1873 р. трапилася жахлива трагедія: в ніч проти 2 січня від газового різка, встановленого на фасаді під годинником, почалася пожежа, яка вщент знищила театр, перетворивши храм мистецтва на згарище [2; 4, с.144]. Для міста, що дихало оперою, це було ударом у саме серце. Але Одеса не була б Одесою, якби скорилася долі. Втрата стала поштовхом до створення ще величної споруди, гідної амбіціям міста. Було оголошено конкурс на проєкт нової споруди, але жоден з них не задовольнив комісію. Тому міська дума поза

конкурсом звернулася до знаних віденських архітекторів – Фердинанда Фельнера та Германа Гельмера [4, с.144]. Їх творіння вже прикрашали Відень, Будапешт, Львів та інші міста Європи, ставши еталонами елегантності та технічної досконалості. Загалом архітектурне бюро Фельнера і Гельмера спроектувало понад 48 театральних будівель у Центральній та Східній Європі, створивши унікальний стиль, що поєднував функціональність із художньою виразністю. Велика заслуга в будівництві театру належить місцевим архітекторам О. Й. Бернардацці, Ф. В. Гонсіоровському і Ю. М. Дмитренку, які склали робочі креслення і вели спостереження за роботами [4, с. 145; 7].

1 жовтня 1887 р. відбулося тріумфальне відкриття нового театру, що й донині змушує завмирати від захвату [2]. Його архітектура стала витонченим синтезом монументальної величі віденського бароко та грайливої легкості французького рококо, з елементами ренесансної пластики. Фасад будівлі – це ціла симфонія в камені: перший ярус із масивними тосканськими колонами створює відчуття непохитної стабільності та сили, другий ярус здається легким і повітряним завдяки витонченим аркам із тонкими іонічними колонами, над входом витають алегоричні барельєфи «Комедії» та «Трагедії», а вінчає композицію велична скульптурна група Мельпомени в колісниці з чотирма пантерами. Ця скульптурна композиція, виконана за мотивами античної міфології. Вона символізує тріумф мистецтва та невгасиме світло творчості [5]. Інтер'єр театру, виконаний у стилі пізнього французького рококо, вражає своєю розкішшю: зала на 1635 місць оздоблена витонченими ліпними орнаментами, мармуровими колонами та величезною кришталевою люстрою вагою близько двох тонн. Стельові медальйони зі сценами трагедій Шекспіра, створеними Францом Лефлером, доповнюють загальну картину [3].

Справжнім дивом залу театру є його акустика. Фельнер і Гельмер врахували найтонші інженерні нюанси: підковоподібна форма, багатоярусні галереї, система металевих ферм, що підтримує купол. Ці елементи забезпечують неймовірну чистоту звуку, гарантуючи, що навіть найніжніші музичні нюанси (як-то шелест сукні балерини чи піанісимо оркестру) можна почути в кожному куточку зали. На сцені Одеського оперного театру виступали справжні титани світового мистецтва: диригенти Петро Чайковський, Антон Рубінштейн, Микола Римський-Корсаков, Олександр Глазунов, Сергій Рахманінов, співаки Федір Шаляпін, Софія Крушельницька, Антоніна Нежданова, Джузеппе Ансельмі, Енріко Карузо, Тітта Руффо, танцівниці Анна Павлова, Катерина Гульцер, Ісідора Дункан. У драматичних виставах грали неперевершені Михайло Щепкін, Марко Кропивницький, Марія Заньковецька, Микола Садовський, Панас Саксаганський, Марія Єрмолова та інші. Театр відіграв важливу роль у розвитку української національної опери, ставши майданчиком для прем'єр творів Івана Тобілевича (Карпенко-Карий), Миколи Лисенка, Семена Гулака-Артемовського, Миколи Аркаса та ін. [3; 4, с.214-261, 336-338, 350-351, 375; 5].

Історія театру не обмежується тріумфами – вона також про боротьбу та відродження. У 1925 р. сталася чергова пожежа, після якої залу відновили, зберігши дух рококо та позолоту [4, с.531-533]. У 1955–1956 рр. Фундамент укріпили методом силікатизації, а в 1965–1967 рр. провели реставрацію з використанням сусального золота, відновивши первісну розкіш інтер'єрів. Наймасштабніша капітальна реставрація 1996–2007 років оновила сценічні механізми та інженерні системи: кондиціонування, освітлення та пожежної безпеки. Такі заходи довели театр до міжнародних технічних стандартів [3].

У буремному 2022 році театр став символом незламності. З початком війни під його стінами з'явилися барикади. Світлина з забарикадованим театром облетіла увесь світ. Попри воєнний стан театр продовжує діяльність, демонструючи важливу роль театру не лише як архітектурної пам'ятки, але й як живого організму, що підтримує національну ідентичність та моральний дух суспільства. Як справедливо зазначає Н.Бородіна, театральна діяльність під час війни є «не лише засобом відволікання та розради, а й слугує інструментом національної ідентифікації та рефлексії над воєнною реальністю, яка може також дати терапевтичний ефект» [1, с.26]. Своє офіційне визнання як скарбу світового значення Одеський театр отримав наприкінці 2023 р., коли його включили до списку ЮНЕСКО як ключову доміную історичного центру Одеси, що підтвердило його значення в культурній ідентичності міста та держави [6; 7].

Отже, Одеський національний академічний театр опери та балету є унікальним зразком європейської театральної архітектури кінця XIX ст., що поєднує високі естетичні якості з технічною досконалістю. Театр майже півтора століття виконує роль культурного центру не лише Одеси, але й усього Північного Причорномор'я. Його історія – це наочний приклад стійкості культурних інституцій перед викликами часу. Театр залишається живим символом мистецької досконалості та культурної спадкоємності. Включення театру до списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО підтверджує міжнародне визнання винятковості цієї пам'ятки та необхідність її збереження для майбутніх поколінь. У сучасних умовах театр продовжує виконувати свою місію культурного просвітництва, залишаючись не музейним експонатом, а живим організмом, що творить мистецтво та формує культурний простір міста та держави.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бородіна Н. Трансформація української опери в умовах війни. *Наукові записки НаУКМА. Історія і теорія культури*. 2025. №8. С.22-29. DOI: 10.18523/2617-8907.2025.8.22-
2. Історія театру. *Офіційний сайт Одеського національного академічного театру опери та балету*. URL: <https://operahouse.od.ua/ua/about/history/>
3. Одеський національний академічний театр опери та балету. *Вікіпедія*:

- вільна енциклопедія. URL:
https://uk.wikipedia.org/wiki/Одеський_національний_академічний_театр_опери_та_балету
4. Остроухова Н. В. Одеський оперний театр як музично-історичне явище та художньо-інституціональний феномен. Одеса: Олді+, 2024. 716 с.
5. Самойлов Ф. Одеський національний академічний театр опери та балету. *Енциклопедія історії України*: Т. 7: Мі-О / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. К.: 2010. URL: http://www.history.org.ua/?termin=Odeskyj_teatr
6. Ще 5 об'єктів культурної спадщини України внесено до Міжнародного списку культурних цінностей, які перебувають під посиленням захистом. 15.12.2023. *Урядовий портал*. <https://www.kmu.gov.ua/news/shche-5-objektiv-kulturnoi-spadshchyny-ukrainy-vneseno-do-mizhnarodnoho-spyску-kulturnykh-tsinnostei-iaki-perebuvaiut-pid-posyleny-m-zakhystom>
7. The Historic Centre of Odesa. *UNESCO World Heritage Centre*. URL: <https://whc.unesco.org/en/list/1703/>

ШМАЛЬКО ОКСАНА

здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, спеціальність 013 «Початкова освіта», факультет початкової освіти

Науковий керівник: **ПЕТИНОВА ОКСАНА**, докторка філософських наук, професорка, професорка кафедри філософських і соціологічних студій та соціокультурних практик

Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського», м. Одеса, Україна

РОЛЬ ДОСВІДУ У ПІЗНАННІ СВІТУ В ФІЛОСОФІЇ Ф.БЕКОНА (НА ОСНОВІ «НОВИЙ ОРГАНОН»)

Досвід як фундамент пізнання у філософії Ф. Бекона постає ключовою методологічною домінантою становлення сучасної наукової раціональності. У «Новому Органоні» мислитель формує принципово нову епістемологічну парадигму, що руйнує авторитет схоластичної спекулятивності та утверджує індуктивний метод як єдино продуктивний шлях до отримання істинного знання. У контексті постнекласичної науки та епістемологічного повороту ХХ–ХХІ століть Беконівська проблема досвіду набуває особливої значущості, адже спрямована на переосмислення ролі емпіричних фактів у побудові теоретичних моделей, прояснення взаємодії між експериментом, індукцією та науковою абстракцією. Повернення до ідей Бекона дозволяє простежити витоки сучасної наукової методології, обґрунтувати необхідність критичного

Наукове видання

Південноукраїнські наукові студії: збірник матеріалів VIII Всеукраїнської конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених (Одеса, 17–19 листопада 2025 р.) / ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», кафедра філософських і соціологічних студій та соціокультурних практик; Південно-Українське відділення Соціологічної асоціації України, Нац. ун-т «Одеська політехніка», Нац. ун-т «Чернігівська політехніка», НТУ «Дніпровська політехніка», Міжнародний університет; відп. ред. та укладач: Петінова О. Б. Одеса: ПНПУ імені К. Д. Ушинського, 2025. 336 с.